

HER GÜN BEŞ VAKİT NAMAZ USANÇ VERİR Mİ? (1)

بِسْمِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
إِنَّ الصَّلَاةَ كَانَتْ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ كِتَابًا مَوْقُوتًا

Bu ayet-i kerîme Nisâ sûresinin 103. ayetidir. Meali şöyledir:

“Şüphesiz ki, namaz müminler üzerine vakitleri belirlenmiş olarak farz kılınmıştır.”

Namazların vakitleri, rekat sayıları, kılınma şekli gibi teferruatların tamamı Allah Resulünün (asm.) öğretmesiyle bilinmiş ve namazlar O'nun (asm) bildirdiği gibi kılınmaktadır.

Vakit kelimesi, namazın vaktinde kılınmasına da bir işaret olup, vakti geçirilen namazın kazaya kalmış olacağını beyan etmektedir.

"Bir zaman sinnen, cismen, rütbeten büyük bir adam bana dedi: 'Namaz iyidir. Fakat hergün, hergün beşer defa kılmak çoktur. Bitmediğinden usanç veriyor.' "(1)

Üstad bu soruyu soran şahsın kimliği hakkında herhangi bir bilgi vermiyor. Ama ifadedeki üslûba bakarsak bu şahsın, şeytanın vesveselerinden, nefsin fısıltılarından kurtulamamış, mülkî idareden veya askeriyeden üst düzey bir yetkili olabileceği tahmin edilebilir. Burada şahsın kimliği değil, sorduğu soru önemlidir.

“Bir zaman sinnen, cismen, rütbeten büyük bir adam” ifadesi, soru sahibinin gerçek manada büyük bir insan olmayıp; sadece yaşının, cisminin ve rütbesinin büyük olduğunu beyan etmekte ve böyle bir sorunun çocukça bir soru olduğuna işaret etmektedir.

Bazen, çocukların masa üstüne çıkarak babalarına **“Senden daha uzun oldum.”** dediklerine şahit oluruz. Burada çocuğu daha boylu gösteren masanın yüksekliğidir, ondan indiğinde gerçek boyunun ne olduğunu kendisi de görür. Makam ve mevkiler de böyledir. Makamın büyüklüğü veya yüksekliği, kişiyi büyütmez ve yükseltmez.

"O zâtın o sözünden hayli zaman geçtikten sonra, nefsimi dinledim. İşittim ki, aynı sözleri söylüyor. Ve ona baktım, gördüm ki, tembellik kulağıyla şeytandan aynı dersi alıyor. O vakit anladım: O zat o sözü bütün nüfus-u emmârenin namına söylemiş gibidir veya söylettirilmiştir."

Soruda, her gün beş vakit namaz kılmanın usanç verdiği ifade edildiğinden, cevabında da tembelliğe özellikle vurgu yapılmıştır. Yoksa, nefsin insanı namazdan alıkoyma yolları sadece tembellik damarı değildir. Her nefsin namazdan hoşlanmadığı bir gerçektir. Bu derse de Üstat Hazretleri kendi nefsinin muhatap olarak bu gerçeği ortaya koymuş, daha sonra bütün nefislere gereken cevapları vermiştir.

"O zaman ben dahi dedim: Madem nefsim emmâredir. Nefsinin ıslah etmeyen başkasını ıslah edemez. Öyle ise nefsimden başlarım."

Mesela; bir baba içki içen oğluna içki içmemesini tavsiye edebilir, kendisi içiyorsa bile buna mani değildir. Ama tesirinin az olacağı muhakkaktır. Nefsin ıslah ve terbiye edilmesi bir süreçtir, zaman ister, gayret ister. Bu süreç içerisinde; **"Ben nefsimi tam ıslah edemedim."** diye, başkalarına anlatmayı bırakmak da uygun değildir. Nur mesleğinde, nefsi tamamen öldürmek olmadığı için, nefis ile mücadele ve mücadele, ölene kadar devam ediyor. Onun için, mücadeleye sebat ile devam etmek, Risale-i Nur'la çok meşgul olmak, inşallah neticeye ulaştırır.

"Dedim: Ey nefis! Cehl-i mürekkep içinde, tembellik döşeginde, gaflet uykusunda söylediğin şu söze mukabil, Beş İkazı benden işit."(2)

"... tembellikle namazı terk eden veyahut kıymetini bilmeyen; ne kadar câhil, ne derece hâsir, ne kadar zararlı olduğunu bilâhare anlar, ama iş işten geçer."(3)

Üstadımız iş işten geçmeden uyanmamız için Beş İkazı akla ve kalbe doyurucu olarak ifade ediyor. Cehl-i mürekkep ifadesi *"hem bilmeme, hem de bilmediğini"*

bilmeme” manasında kullanılır. **Mürekkebe**, terki edilen yani birçok şeyin birleşmesiyle ortaya çıkan yeni şey demek olduğundan, bu sözün altında birçok şeyin cahili olma manası yatar. Yani kişi çok hakikatlerden gafildir, onları bilmemektedir.

Elementlerin bir araya gelip terkipli bir cisim meydana getirmeleri gibi, bütün bu bilgisizlikler de sanki bir araya gelmişler de o hatalı söz ortaya çıkmıştır. Bu derece cehalet taşıyan bir fikri kabul etmenin altında **"tembellik ve gaflet"** yatar.

Yani, her gün namaz kılmaktan üşenen insan, namazın ehemmiyetinden, insana kazandırdığı manevi kemalattan ve ahirette vesile olacağı akıl almaz saadetlerden gaflet etmekte ve bu geçersiz ifadeyi gaflet uykusunda söylemektedir. Bu söz uyanık bir insanın, yani akli başında ve muhakemesi yerinde olan bir kişinin söyleyeceği söz değildir.

"BİRİNCİ İKAZ"

"Ey bedbaht nefsim! Acaba ömrün ebedî midir? Hiç kat'î senedin var mı ki, gelecek seneye, belki yarına kadar kalacaksın? Sana usanç veren, tevehhüm-ü ebediyettir."

İnsan bu dünyaya imtihan için gönderilmiştir. Burada ebedi olarak kalmayacağımızı Üstad'ın bu veciz ifadesinden seslendirmek istiyorum:

"Meşher ise her dakika tahavvül ediyor. Giden gelmez, gelen gider."(4)

Bize verilen duygu ve cihazları nasıl kullanacağımız hususundaki bu imtihanımızda; **vehim** kuvvesi de insana verilen manevi sermayelerden biridir. İnsan bu kuvveyi yerinde kullanmakla hem dünya hayatına şevk ile çalışır, hem de **"ene"** bahsinde güzelce izah edildiği gibi kendine ihsan edilen sıfatlarla ve kabiliyetlerle Allah'ın sıfatlarına ve şûnatına bir derece bakma imkânı bulur.

İnsan akli sayesinde bu dünyanın fani olduğunu ve her nefis gibi onun da bir gün ölümü tadacağını bilir. Bu bilgi onu sadece dünyaya çalışıp ahiretini unutma gafletinden kurtarır. Ancak, insanın bu fanî dünyaya da belli bir mesai ayırması gerekir. İşte **vehim kuvvesi** bu görevi yapar ve insan sanki hiç ölmeyecekmiş gibi dünyaya çalışabilir.

İşte vehim kuvvesini yanlış kullanan kişi, dünyada ebedî kalacağını vehmederek her

gün kılacağı beş vakit namazı istikbalin bütün günlerine teşmil eder, büyük bir rakam ortaya çıkarır ve bunun altından kalkamayacağını düşünerek namazdan usanç duyar.

"Keyif için, ebedî dünyada kalacak gibi nazlanıyorsun."

"İnsan bu dünyaya keyif sürmek ve lezzet almak için gelmediğine, mütemadiyen gelenlerin gitmesi ve gençlerin ihtiyarlaşması ve mütemadiyen zeval ve firakta yuvarlanması şahittir."(5)

"Eğer anlasaydın ki ömrün azdır, hem faidesiz gidiyor, elbette onun yirmi dörtten birisini, hakikî bir hayat-ı ebediyenin saadetine medar olacak bir güzel ve hoş ve rahat ve rahmet bir hizmete sarf etmek, usanmak şöyle dursun, belki ciddî bir iştiyak ve hoş bir zevki tahrike sebep olur."

"Alem sahrasında dağılmış insanları cemaate dâvet eden ezan-ı Muhammedînin (a.s.m.) o tatlı sesiyle, ibadete ve cemaate bir meyil, bir şevk husule gelir."(6)

Peygamber Efendimiz (asm)

"Dünya ahiretin tarlasıdır."(*Aclûnî, Keşfu'l-Hafa, I/412*)

buyururlar. Tarlaya gidip çalışan insan bu süre içinde sırası geldiğinde, yer içer, istirahat eder. Bütün bunlarda temel maksat çalışmanın devamını sağlamaktır. Yoksa, hiç çalışmayıp sadece yeme, içme ve dinlenme ile vakit geçiren bir çiftçi, o günkü mesaisini faydasız harcamış demektir. Sadece dünyaya çalışan ve bu dünya hayatını ahiret saadetine vesile etmeyen insanlar misâldeki ikinci çiftçiye benzerler ve bütün ömürlerini faydasız geçirmiş ve zayi etmiş olurlar.

İnsan, istikbalde kılacağı bütün namazları şimdi düşünüp yersiz bir usanca maruz kalmak yerine, daha önce kıldığı namazları düşünüp şevke gelebilir. Vakit girmeden namaz farz olmadığına göre, insan sadece bir sonraki vakitte kılacağı namazı düşünmeli ve **"Ben yıllardan beri namaz kılıyorum, bir vakit namazı da rahatlıkla kılabilirim."** diyerek namazına şevk ile hazırlanmalıdır. Bu düşünce iştiyaka sebep olur.

Öte yandan, namaz kılmakla Rabbine muhatap olduğunu, O'nun emrini yerine getirdiğini ve bütün ihtiyaçları için O'na yalvarıp, bütün düşmanlarının şerrinden de yine O'na sığındığını düşünen insan, bu manevî hazlara bir de namazın ahiretteki sonsuz meyvelerini eklediğinde namazını usançla değil "hoş bir zevk" ile kılar.

Demek ki; bu yanlış zannın tedavisi: Kişi evvela, öleceğini ve bir gün toprak olacağını düşünmeli, fani ve ölümlü olduğunu anlamalıdır. İnsana namaz kılmaya hususunda usanç veren şey, kendisini ölümsüz zannetmesidir. Eğer gaflete düşmeyip bilseydi ki, yarınki güne çıkmaya senet yok, o zaman ömrünün yirmi dörtte birini, yani yirmi dört saatinden bir saatini elbette namaza verirdi.

"İKİNCİ İKAZ"

"Ey şikemperver nefsim! Acaba, hergün hergün ekmek yersin, su içersin, havayı teneffüs edersin; sana onlar usanç veriyor mu? Madem vermiyor; çünkü ihtiyaç tekrür ettiğinden usanç değil, belki telezzüz ediyorsun."

Elbette vermiyor; çünkü ihtiyaç tekrar ettiğinden, usanç değil; belki lezzet alıyorsun. Evet, insan her gün yemek yer, bıkmaz; her gün su içer, bıkmaz; her saniye havayı teneffüs eder, yine bıkmaz. Bunun sebebi, insanın cisminin ve bedeninin bunlara muhtaç olmasıdır. İhtiyaç tekrar ettiği için, usanmak şöyle dursun; insan bunlardan lezzet alır.

"Öyle ise, hane-i cismimde senin arkadaşların olan kalbimin gıdası, ruhumun âb-ı hayatı ve lâtife-i Rabbâniyemin havâ-yı nesîmini cezb ve celb eden namaz dahi seni usandırmamak gerektir."

Acaba sadece maddi beden ve cismin mi ihtiyacı vardır? İnsanın kalbinin, ruhunun, aklının ve duygularının hiçbir ihtiyacı yok mudur? Elbette onların da ihtiyacı vardır ve onların ihtiyacı başta namaz olarak ibadet ve duadır.

"Halbuki namazda ruhun, kalbin, aklın büyük bir rahatı vardır. Hem cisme de o kadar ağır bir iş değildir."(7)

Namaz; insanın kalp, ruh ve latifesine tam bir gıda, su ve hava gibidir. İnsanın cesedi nasıl gıda, su ve hava olmadan yaşayamıyor, aynı şekilde insanın manevi

cephesi ve cesedi de namazsız yaşayamaz.

"Evet, nihayetsiz teessürat ve elemlere maruz ve müptelâ ve nihayetsiz telezzüzâta ve emellere meftun ve pürsevda bir kalbin kut ve kuvveti, her şeye kadîr bir Rahîm-i Kerîmin kapısını niyaz ile çalmakla elde edilebilir."

Bedenin ihtiyaçları olduğu gibi ruhun ve kalbin de ihtiyaçları vardır. Yine beden, bu ihtiyaçlarının görülmesiyle hayatini devam ettirmesi gibi ruh da bu manevî gıdalarla beslenir; onlar verilmediğinde zayıf düşer, yaratılış gayesine layıkıyla hizmet edemez.

Bu derste nazara verilen hakikatler,

"Kalpler ancak Allah'ı anmakla tatmin olur."(Ra'd, 13/27)

ayet-i kerimesinin bir manevi tefsiri gibidir.

"Kalpten maksat, sanevberî (çam kozalağı) gibi bir et parçası değildir."(8)

Kalbin tatmini esas olarak iman ve marifetle olmakla birlikte, kalbe bağlı latifelerin de her birinin ayrı bir tatmini söz konusudur. **Akıl**, hikmetler âlemini düşünmekle, eserden müessire geçmekle, Nur'larda ders verildiği gibi, "*nimetten inama geçmekle ve Mün'imi tanımakla*" tatmin olur.

Muhabbet duygusu ancak Allah sevgisiyle ve mahlukatı da O'nun namına sevmekle tatmin olur. Vicdandaki **şefkat duygusu**, bütün canlıların Allah'ın mahluku ve misafiri olduğunu bilmekle ve "**Allah'ın rahmetinden fazla rahmet edilmez.**" hakikatine dayanmakla tatmin olur. **Korku hissi**, her şeyin dizgininin O'nun elinde olduğunu, bütün varlıkların Allah'ın askerleri olduklarının ve O izin vermedikçe hiçbirinin ona zarar veremeyeceklerini bilmekle tatmin olur. İşte namazda Rabbine teveccüh eden, "**ancak O'na ibadet edip yalnız O'ndan yardım dileyen**" bir insanın bütün bu lâifeleri ve duyguları namazdan hisselerini alırlar, huzur, rahat, saadet ve selâmet bulurlar.

"Namaz, kalplerde azamet-i ilâhiyeyi tesbit ve idame ve akılları

ona tevcih ettirmekle adalet-i İlâhiyenin kanununa itaat ve nizam-ı Rabbânîye imtisal ettirmek için yegâne İlâhî bir vesiledir.”(9)

"Evet, şu fâni dünyada kemâl-i sür'atle vâveylâ-yı firakı koparan giden, ekser mevcudatla alâkadar bir ruhun âb-ı hayatı ise, her şeye bedel bir Mâbûd-u Bâkînin, bir Mahbûb-u Sermedînin çeşme-i rahmetine namaz ile teveccüh etmekle içilebilir."

"Ruha hayat veren namazın o geniş hareketini ve âlem-i İslâma yayılmış olan o intibah-ı ruhanîyi muhataba ihtar edip göstermektir. Ve o güzel vaziyeti ve o muntazam haleti hayale götürüp tasvir etmekle sâmi'lerin namaza meylini ikaz edip artırmaktır.”(10)

İnsanın kalp ve ruhu dünya ve onun içindeki her şey ile ilgili ve onlara duygusal bir yakınlık içindedir. Ruh ve kalbin bu ilgi ve duygusal yakınlığı eşya ile insan arasında bir ünsiyet ve ülfet oluşturuyor. Halbuki bu eşya çok seri ve süratli bir şekilde ölüme ve zevale gidiyor. Bu da insanın kalp ve ruhunda ciddi yaralara ve acılara sebep oluyor.

İşte eşyanın ölüm ve zevalinden gelen bu ciddi yara ve üzüntülerden kurtulmanın ve hakiki ibadet edilmeye layık olan ve bütün güzelliklerin kaynağı olan sonsuz rahmet ve şefkate yönelmenin ve ondan tam istifade etmenin en güzel ve en tesirli yolu namazdır. **Namaz**, insanın kalp ve ruhunu kesretten vahdete, yani eşyadan, eşyanın hakiki sahibi olan Allah'a çeviriyor.

"Namaz, kul ile Allah arasında yüksek bir nispet ve ulvî bir münasebet ve nezih bir hizmettir ki, her ruhu celb ve cezb etmek namazın şe'nindedir.”(11)

Evet gerçek mutluluk ve saadet, eşyanın üzerinde yansıyan güzelliklere müptela olup, onların kaybolmaları ile üzüntü ve kedere düşmek değil, o eşyada yansıyan ve tezahür eden güzelliklerin hakiki kaynağı olan sonsuz cemal sahibi olan Allah'ı bulup ona namaz ile bağlanmaktır.

"Evet, fitraten ebediyeti isteyen ve ebed için halk olunan ve ezeli ve ebedî bir Zâtın âyinesi olan ve nihayetsiz derecede nazik ve letâfetli bulunan zîşuur bir sırr-ı insanî, zînur bir lâtife-i Rabbâniye, şu kasavetli, ezici ve sıkıntılı, geçici ve zulümatlı ve boğucu olan ahvâl-i dünyeviye içinde, elbette teneffüse pek çok muhtaçtır ve ancak namazın penceresiyle nefes alabilir."

İnsanın duygu ve cihazları ahiret alemine göre tasarlandığı için, dünyanın çeperi ve muhiti bu duygu ve cihazları sıkıyor ve boğuyor. Nasıl insanı bir metrekare gibi küçük bir yere hapsettiğimiz zaman, cesedi ve cesedindeki azaları bunalıp sıkılıyor ise, aynı şekilde insanın ahirete bakan binlerce manevi latifeleri, ahirete nispetle bir metrekare hükmünde olan dünyada sıkılıyor ve boğuluyor ve bundan dolayı da bir nefes almak istiyor ve buna muhtaçtır.

Başta namaz olmak üzere ibadetler insan için bir nefes almak, bir teneffüs yapmak hükmündedir. Zira bu ibadetler dünya ile ahiret arasında bir köprü, bir pencere, bir tünel gibidir. İnsan bu ibadetler sayesinde o alemler ile irtibata geçebiliyor.

Namaza tekbir çekip başlayınca, dünya arkasında kalıp, Allah ile muhatap oluyor ve bir cihetle onun huzurunda el pençe divan duruyor. Bu yüzden "**Namaz müminin miracıdır.**" denilmiştir.

"Cesed-i insan havaya, suya, gıdâya muhtaç olduğu gibi, rûh-u insan da namaza muhtaçtır."(12)

Allah'tan başka hiçbir şey ile tatmin olmayan bu Rabbanî duygunu ne ile tatmin edeceksin? Onu ne ile teskin edecek ve ne ile ona teneffüs ettireceksiniz?

Bu dünyada hangi şey vardır ki, insanın kalbini, ruhunu ve Rabbanî duygusunu tatmin edebilsin ve bunlar onunla doysun ve mutmain olsun? Allah ve O'nun zikrinden başka hiçbir şey yoktur!..

"ÜÇÜNCÜ İKAZ"

"Ey sabırsız nefsim! Acaba geçmiş günlerdeki ibadet külfetini ve namazın meşakkatini ve musibet zahmetini bugün düşünüp muztarip olmak; hem gelecek günlerdeki ibadet vazifesini ve namaz hizmetini ve musibet elemiini bugün tasavvur edip sabırsızlık göstermek hiç kâr-ı akıl mıdır?"

Namaz kılmamanın elbette ki tek sebebi tembellik ve sabırsızlık değildir; inançsızlıktan, büyük günahlara müptela olmaya, vesveseden yeise kadar uzanan bir dizi sebep sayılabilir. Ancak, bu derste "*Namaz iyidir. Fakat her gün her gün*

beşer defa kılmak çoktur. Bitmediğinden usanç veriyor." sözüne cevap verildiği için, öncelikle sabırsızlık üzerinde durulmuş oluyor.

İnsan, Üstad'ın tavsiyesine uyararak *"Bütün ömrünü bulunduğu gün bil"*se, fani dünya için harcadığı yirmi üç saat yanında ebedi âlem için de hiç olmazsa, bir saat ayırması nefesine fazla ağır gelmeyebilir. Öte yandan, böyle bir düşünce insana ölümü de hatırlatır. Ömrünü en verimli şekilde harcama idealini kamçılar. Hayırlı işlerde acele etmesine yardım eder.

"Şu sabırsızlıkta misalin şöyle bir sersem kumandana benzer ki: Düşmanın sağ cenah kuvveti onun sağındaki kuvvetine iltihak etmiş ve ona taze bir kuvvet olduğu halde, o tutar, mühim bir kuvvetini sağ cenaha gönderir, merkezi zayıflştırır. Hem sol cenahta düşmanın askeri yokken ve daha gelmeden, büyük bir kuvvet gönderir, 'Ateş et!..' emrini verir, merkezi bütün bütün kuvvetten düşürtür. Düşman işi anlar, merkeze hücum eder, târümâr eder."

İki düşman ordu karşı karşıya geldiği zaman, ordunun başındaki komutan ordusunu savaş durumuna getirir. Ordusunun nerde ve ne şekilde duracağını ayarlar. Ordusunu düşmanın vaziyetine göre şekillendirmek yerine, ya düşman şuradan buradan saldırır endişesiyle oralara birlik gönderirse ordunun ana karargahı zayıflar.

Mesela; düşman ordusu birliklerini tek merkezde toplamış saldırmak için beklediği bir anda, karşı komutan sağ ve sol yönlerden saldırma ihtimali var diye ordusunu üçe bölüp sağ ve sol taraflara birliklerini dağıtsa, ordunun merkezi zayıf düşecek, düşman da bunu anlayıp zayıf olan merkeze saldırıp savaşı kazanacak. Bu komutan vehimler üzerine değil de askeri sanat üzerine hareket etse idi, merkezi zayıf bırakmaz ve savaşı da kaybetmezdi.

Bu temsilde merkez şimdiki zamanı, sağ cenah gelecek zamanı, sol cenah ise geçmiş zamanı temsil ediyor. Ordu ve kuvvet ise sabır ve metaneti temsil ediyor. İşte insan ibadetlere sabır noktasında, sabır ve metanet ordusunu yani kuvvetini geçmiş ve gelecek zamanlara harcıyıp tüketse, şimdiki zamana mecali ve kuvveti kalmaz.

Yani insan der, **"Şu kadar önümde ömür var, o ömür içinde de şu kadar namaz var; bu kadar namaz nasıl kılınır?"** deyip sabır ve dayanma gücünü bu gelmemiş zamana akıtsa, o anki namaza kendinde güç ve kuvvet bulamaz. Halbuki geçmişin sıkıntısı gitmiş sevabı kalmış, gelecek ise daha gelmemiş; öyle ise bunları düşünüp sabır kuvvetimizi heba etmenin bir anlamı yok.

"Evet, buna benzersin. Çünkü geçmiş günlerin zahmeti, bugün rahmete kalb olmuş. Elemi gitmiş, lezzeti kalmış. Külfeti, keramete"

iltihak; ve meşakkati, sevaba inkılâb etmiş."

Keramet, İlahî ikram manasınadır. Bir müminin ibadetlerde gösterdiği sebat onun hakkında büyük bir ihsandır. Mazide kıldığımız namazların külfetleri gitmiş, birer ilahi ikram olan sevapları kalmıştır.

Sabredilen hastalıklar için de durum aynıdır. Onda da elemeler gider, sabırlı olunmuşsa manen derece alınır, günahlar eriyip yok olur. Bunların hepsi birer keramet yani birer ikram-ı ilahidir.

"Öyle ise, ondan usanç almak değil, belki yeni bir şevk, taze bir zevk ve devamı ciddî bir gayret almak lâzım gelir. Gelecek günler ise madem gelmemişler; şimdiden düşünüp usanmak ve fütur getirmek, aynen o günlerde açlığı ve susuzluğu ile bugün düşünüp bağırıp çağırarak gibi bir divaneliktir. Madem hakikat böyledir. Âkıl isen, ibadet cihetinde yalnız bugünü düşün."

"Ey nefis! Bil ki, dünkü gün senin elinden çıktı. Yarın ise, senin elinde senet yok ki ona mâliksin. Öyle ise, hakikî ömrünü, bulunduğun gün bil; lâakal günün bir saatini, ihtiyat akçesi gibi, hakikî istikbal için teşkil olunan bir sandukça-i uhreviye olan bir mescide veya bir seccadeye at."(13)

"Ve 'Onun bir saatini, ücreti pek büyük, külfeti pek az, hoş ve güzel ve ulvî bir hizmete sarf ediyorum.' de. O vakit senin acı bir füturun, tatlı bir gayrete inkılâb eder."

"Namaz, Hâlık-ı Zülcelâl tarafından her yirmi dört saat zarfında tayin edilen vakitlerde mânevî huzuruna yapılan bir dâvettir. Bu dâvetin şe'nindedir ki, her kalb, kemâl-i şevk ve iştiyakla icabet etsin ve mi'racvâri olan o yüksek münâcâta mazhar olsun."(14)

"Bir tek saat, beş vakit namaza abdestle kâfi gelir. Acaba yirmi üç saatini şu kısacık hayat-ı dünyeviyeye sarf eden ve o uzun hayat-ı ebediyeye bir tek saatini sarf etmeyen, ne kadar zarar eder, ne kadar nefesine zulmeder, ne kadar hilâf-ı akıl hareket eder!"(15)

"İşte, ey sabırsız nefsim! Sen üç sabırla mükellefsin. Birisi, taat üstünde sabırdır. Birisi, mâsiyetten sabırdır. Diğeri, musibete karşı sabırdır. Aklın varsa, şu Üçüncü İkazdaki temsilde görünen hakikati rehber tut, merdâne 'Yâ Sabûr!..' de, üç sabrı omuzuna al."

Cenab-ı Hakk'ın bir ismi de **"Es-Sabûr"**dur; **"ezelde koyduğu kanunlara sadık kalan, onları bozmayan"** manâsına gelir. İnsandaki sabır kuvveti de Sabûr olan Allah'ın insan mahiyetine koyduğu bir dayanma gücü ve sebat duygusudur.

Birincisi; tâat üstünde sabırdır. Bütün salih ameller bu sabrın ürünüdür. Namazına devam edip, zekâtını her sene vermekten, güzel ahlâkı bütün şubeleriyle yaşamaya kadar her türlü güzel amelleri işlemekte sebat göstermek bu gruba girer.

İkincisi, ma'siyetten sabırdır. Bu sabır insanı takva mertebesine çıkararak çok önemli bir vesiledir. Günah işlemesi için onu durmadan zorlayan nefs-i emmaresiyle ve onu kötü yollara teşvik eden kötü arkadaşları ve zararlı neşriyatla, ahlâksızlığı meslek edinmiş bütün sefahet odaklarının sürekli reklâmına rağmen iradesini yerinde kullanarak bütün bu düşmanlara karşı koymakta sebat göstermek bu sabrı netice verir.

Üçüncüsü, musibete karşı sabırdır. Bu sabır ise teslim ve tevekkülün yüksek mertebelerine çıkmanın en güzel bir vesilesidir. Tevekkül noksanlığı sabır gücünü azaltır. Kendisini ve bütün sevdiklerini **Raûf** ve **Rahîm** olan Allah'ın kulları bilen, O'na tevekkül eden ve **"Allah'ın rahmetinden fazla rahmet edilmez."** hakikatini kendine rehber edinen bir insan, musibetlere karşı sabra sarılır. **"Mülk sahibi mülkünde dilediği gibi tasarruf eder."** der.

"Cenâb-ı Hakk'ın inâyet ve tevfiği, sabırlı adamlarla beraberdir. Çünkü sabır üçtür:

Biri: Masiyetten kendini çekip, sabretmektir. Şu sabır takvadır.

İkincisi: Musibetlere karşı sabırdır ki, tevekkül ve teslimdir.

Üçüncü sabır: İbadet üzerine sabırdır ki, şu sabır onu makam-ı mahbubiyete kadar çıkarıyor, en büyük makam olan ubûdiyet-i kâmile cânibine sevk ediyor."(16)

Belaların en büyüğünün peygamberlere sonra derecelerine göre veli kullara geldiğini haber veren hadis-i şerif onun için büyük bir teselli ve ümit kaynağı olur. Üstat Hazretlerinin **“menfî ibadet”** olarak tanımladığı sabır ibadetini de diğer ibadetleri gibi ihlasla yapmaya çalışır. **“Sabreden zafere erer.”** hadis-i şerifindeki müjdeye nail olur.

"Cenâb-ı Hakkın sana verdiği sabır kuvvetini eğer yanlış yolda dağıtmazsan, her meşakkate ve her musibete kâfi gelebilir; ve o kuvvetle dayan."

Bu ikazdan anladık ki, Cenab-ı Hak insana günlük bir sabır kuvveti vermektedir. Bu sabır kuvveti, o zaman dilimindeki farzları eda etmeye, haramlardan kaçmaya ve musibete sabretmeye kâfi gelebilecek bir sabır kuvvetidir.

Mesela, birisinin evladı öldü. Evladın ölmesi on şiddetinde bir musibet olsun. Cenab-ı Hak o kişiye, o musibete sabredebilmesi için onluk bir sabır kuvveti gönderiyor. Musibetin kuvveti on olduğundan, sabır da onluk geliyor. Ancak evladı ölen kişi kendisine gönderilen bu onluk sabır kuvvetini iyi kullanamıyor. Çocuğunun geçmişteki günlerini ve onunla geçmişte geçirdiği hatıraları düşünerek onluk sabır kuvvetinin üçünü geçmişe gönderiyor. Ve eğer ölmeseydi gelecekte şöyle şöyle olurdu diye düşünerek üçlük sabır kuvvetini de geleceğe gönderiyor. Geriye ise dörtlük bir sabır kuvveti kalıyor. Musibetin kuvveti on şiddetinde olup, elindeki sabır kuvveti ise dört kuvvetinde kaldığından; artık o musibete sabredemiyor ve feryat etmeye başlıyor. Eğer sabrını dağıtmayıp hepsini hazır zamanda kullansaydı, o musibete elbette dayanabilirdi.

O halde ey namaz kılmayan insan! Sen de sabrını böyle günlük kullan. Hatta namazlık kullan. Zira bir dahaki namaz vaktine çıkacağın hususunda elinde bir senedin yok. Her namazını, kıldığın son namaz kabul et. Bu sayede namaz sana usanç vermeyecek ve her namazını son namazın gibi şevkle ve zevkle kılacaksın.

Dipnotlar:

- (1) bk. [Sözler, Yirmi Birinci Söz, Birinci Makam.](#)
- (2) bk. [age.](#)
- (3) bk. [İşaratü'l-İ'caz, Bakara Sûresi, 3. âyetin Tefsiri.](#)
- (4) bk. [Sözler, Onuncu Söz, Altıncı Hakikat.](#)
- (5) bk. [Yirmi Beşinci Lem'a, Üçüncü Deva.](#)
- (6) bk. [İşaratü'l-İ'caz, Bakara Sûresi, 3. âyetin Tefsiri.](#)
- (7) bk. [Sözler, Dördüncü Söz.](#)
- (8) bk. [İşaratü'l-İ'caz, Bakara Sûresi, 7. âyetin Tefsiri.](#)
- (9) bk. [age., 3. Ayetin Tefsiri.](#)
- (10) bk. [age.](#)

-
- (11) bk. [age](#).
- (12) bk. *Sözler, Fihrist, Dokuzuncu Söz.*
- (13) bk. [age, Yirmi Birinci Söz, Beşinci İkaz](#).
- (14) bk. [İşaratü'l-İ'caz, Bakara Sûresi, 3. âyetin Tefsiri](#).
- (15) bk. [Sözler, Dördüncü Söz](#).
- (16) bk. [Mektubat, Yirmi Üçüncü Mektup, Dördüncü Sual](#).